

Brüssel, 1. juuli 2026
(OR. en)

11291/26

Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0265(CNS)

ATO 35
CADREFIN 319

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 29. juuni 2026

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Ettepanek: NÕUKOGU MÄÄRUS, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument ajavahemikuks 2028–2034 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948

– Osaline üldine lähenemisviis

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu 29. juuni 2026. aasta istungil (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) kokku lepitud osalise üldise lähenemisviisi tekst järgmise ettepaneku kohta: nõukogu määrus, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument ajavahemikuks 2028–2034 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948.

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument ajavahemikuks 2028–2034 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 203,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust¹

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva määruse eesmärk on kehtestada normid ja menetlused Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „ühendus“) tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimistegevuse jaoks tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrumendi (edaspidi ka „instrument“) raames.

¹ Arvamus ..., ELT

- (2) Tuumaohutuse ja selle reguleerimise tagamiseks ja selle jätkuva parandamise edendamiseks võttis nõukogu vastu direktiivi 2009/71/Euratom². See direktiiv ja ühenduses tuumaohutuse, kiirguskaitse ning radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise alal kehtestatud ranged standardid on eeskujulikud näited, mille varal julgustada partnerriike võtma vastu sama rangeid standardeid.
- (3) Ühendus ja selle liikmesriigid on 17. juunil 1994 vastu võetud tuumaohutuse konventsiooni³ ja 5. septembril 1997 vastu võetud kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni⁴ osalised.
- (4) Liidu liikmesriigid on 1. juulil 1968 allkirjastatud tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu osalised ning kohaldavad oma vastavate Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) kaitsemeetmete lepingute lisaprotokolli⁵.

² Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/71/oj>).

³ EÜT L 318, 11.12.1999, lk 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/convention/1999/819/oj>.

⁴ Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (IAEA), kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitlev ühiskonventsioon, vastu võetud 5. septembril 1997, jõustus 18. juunil 2001. Kättesaadav aadressil: <https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/joint-convention-safety-spent-fuel-management-and-safety-radioactive-waste>

⁵ 15. mail 1997. aastal IAEA juhatajate nõukogu poolt heaks kiidetud näidisprotokoll, mis täiendab riikide ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vahelist lepingut kaitsemeetmete kohaldamiseks (INFCIRC/540). Kättesaadav internetis aadressil: [INFCIRC/540 - Model Protocol Additional to the Agreement\(s\) Between State\(s\) and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards](#) ning Prantsusmaa, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vahel Prantsusmaal kaitsemeetmete kohaldamiseks sõlmitud lepingu lisaprotokoll (INFCIRC/290/Add.1), mille juhatajate nõukogu kiitis heaks 11. juunil 1998. Kättesaadav internetis aadressil: [INFCIRC/290/Add.1 - Protocol Additional to the Agreement between France, the European Atomic Energy Community and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in France](#).

- (5) Kuna Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamisleping (edaspidi „Euratom asutamisleping“) hõlmab nii sise- kui ka välispoliitikat ning sellega on ette nähtud nende kahe koostoime, koosneb käesolev instrument kahest komponendist, mis käsitlevad vastavalt välis- ja sisetegevust.
- (6) Instrumendi väliskomponent peaks toetama rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö meetmeid, lähtudes meetmetest, mida varem toetati nõukogu määruse (Euratom) 2021/948⁶ alusel. Väliskomponent on kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“]⁷ alusel toetatava välistegevusega ja täiendab seda.
- (6A) Instrumendi väliskomponent peaks edendama ka tuumaohutuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise konventsioonidel põhinevat rahvusvahelist koostööd, julgustades partnerriike nende konventsioonidega ühinema ja võimaldades oma riiklike süsteemide korrapäraseid vastastikuseid eksperdi hinnanguid. Need vastastikused eksperdi hinnangud annavad välishinnangu kolmandate riikide tuumaohutuse olukorrale ja probleemidele, mille põhjal saab kavandada liidu kõrgetasemelist toetust ja seada selle prioriteete.
- (7) Instrumendi sisekomponendiga tuleks toetada komisjoni tegevust dekomissioneerimise ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise valdkonnas (Teadusuuringute Ühiskeskuse dekomissioneerimise ja tuumajäätmete käitlemise programm), käsitledes komisjoni tuumaalaseid kohustusi, mis tulenevad Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) tegevuskohtades – JRC-Geel Belgias, JRC-Karlsruhe Saksamaal, JRC-Ispira Itaalias ja JRC-Petten Madalmaades – tehtud varasematest tuumauuringutest, lähtudes meetmetest, mida varem toetati nõukogu määruse (Euratom) 2021/100⁸ alusel.

⁶ Nõukogu 27. mai 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/948, millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument, mis täiendab naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 237/2014 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 79, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/948/oj>).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) .../... [„Globaalne Euroopa“], millega luuakse instrument „Globaalne Euroopa“ (ELT, ..., ELI: ...).

⁸ Nõukogu 25. jaanuari 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/100, millega kehtestatakse tuumaraajatiste dekomissioneerimise ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise sihtotstarbeline rahastamiskava ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 1368/2013 (ELT L 34, 1.2.2021, lk 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/100/oj>).

- (8) Programmide hindamised on näidanud, et liidu rahastuse keerukas struktuur vähendab halduskoormuse tõttu liidu eelarve mõju, mistõttu tuleks halduskoormust võimaluse korral vähendada. Määrusega (Euratom) 2021/100 reguleeritud Teadusuuringute Ühiskeskuse tuumauuringute rajatiste dekomissioneerimise ja määrusega (Euratom) 2021/948 reguleeritud rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö valdkonna tegevused rühmitatakse ümber, et neid reguleeritaks ühe õigusaktiga, eesmärgiga vähendada halduskoormust.
- (9) Instrumendi üldeesmärk on edendada tuumaohutuse kõrget taset, kiirguskaitset, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist, dekomissioneerimist ning tuumamaterjalide suhtes tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete rakendamist läbipaistval ja vastutustundlikul viisil.
- (10) Samuti on määruse eesmärk pakkuda suuremat paindlikkust programmitöö lähenemisviisis, sealhulgas abi andmise viiside ja rahastamiskõlblike üksuste puhul, et reageerida ettenägematutele vajadustele, mis tehakse kindlaks määruse (Euratom) 2021/948 kohaste hindamiste ja konsultatsioonide käigus.
- (11) Määruse alusel tehtava ühenduse koostöö eesmärk ei ole tuumaenergia edendamine partnerriikides⁹ ega uute tuumaelektrijaamade ehitamine ning see ei tohiks olla suunatud elektri- ja soojusenergia tootmiseks kasutatava tuumaelektrijaama käitamisest saadava tulu suurendamisele.

⁹ Nõukogu 27. mai 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/948, millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument, mis täiendab naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 237/2014 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 79, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/948/oj>).

- (11A) Instrument peaks aitama edendada tõhusa ja sõltumatu regulatiivse kontrolli ja ohutusega seotud suutlikkuse arendamise meetmete tugevdamist partnerriikides, keskendudes eelkõige pädevatele reguleerivatele asutustele ja vajaduse korral nende määratud tehnilise toe organisatsioonidele.
- (12) [Määrusega kehtestatakse kogu instrumendi esialgne rahastamispakett. Määruse kohaldamisel kasutatakse jooksevhindade arvutamisel kindlaksmääratud 2 % deflaatorit.]
- (13) Kiiresti muutuv majanduslikus, sotsiaalses ja geopoliitilises olukorras on hiljutised kogemused näidanud, et mitmeaastane finantsraamistik ja liidu rahastamisprogrammid peaksid olema paindlikumad. Seepärast tuleks kooskõlas käesoleva määruse eesmärkidega võtta rahastamisel nõuetekohaselt arvesse muutuvaid poliitilisi vajadusi ja liidu prioriteete, mis on kindlaks määratud komisjoni avaldatud asjakohastes dokumentides, nõukogu järeldustes ja Euroopa Parlamendi resolutsioonides, tagades samal ajal eelarve täitmise piisava prognoositavuse.

- (14) Instrumendi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2024/2509¹⁰. Selles on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise reeglid, sealhulgas reeglid sihttoetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste ja hangete kohta ning eelarve kaudse täitmise kohta rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kujul.
- (15) [Instrumendile eraldatavate assigneeringute summa ja programmitöö periood ning rahaliste vahendite jaotus eri tegevuste vahel tuleks läbi vaadata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX¹¹ [tulemusraamistiku määrus] artikli 10 kohaselt tehtud hindamise tulemuste põhjal.]

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

¹¹ Määrus (EL) (EL, Euratom) .../... [tulemusraamistiku määrus] (ELT...,... ELI: ...).

- (16) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013¹² ning nõukogu määrustele (EÜ, Euratom) nr 2988/95,¹³ (Euratom, EÜ) nr 2185/96¹⁴ ja (EL) 2017/1939¹⁵ tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid ebaseaduslikke toiminguid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371¹⁶. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikoja vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

¹³ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

¹⁴ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

¹⁵ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>).

- (17) [Instrumenti tuleb rakendada kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 202X/XXXX [tulemusraamistiku määrus], millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik, sealhulgas normid, millega tagatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ ja punktis f osutatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte ühtne kohaldamine, liidu programmide ja meetmete tulemuslikkuse seire ja aruandluse normid, liidu rahastamisportaali loomise eeskirjad, programmide hindamise eeskirjad ning muud horisontaalsed sätted, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes, näiteks need, mis käsitlevad teavet, teabevahetust ja nähtavust.]
- (18) Käesoleva määrusega ette nähtud liidu rahastamise vormide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda sellest, kuivõrd need aitavad saavutada meetmete erieesmäärke ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Sealhulgas tuleks kaaluda kindlasummaliste maksete, ühtsete määrade ja ühikuhindade kasutamist, samuti kuludega sidumata rahastamist, millele on osutatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 125 lõike 1 punktis a.

- (19) Käesoleva määruse alusel rakendatavaid meetmeid tuleks koordineerida pideva koostöö ja dialoogi kaudu liikmesriikide, partnerriikide ja nende asjaomaste asutustega, eelkõige tuumaohutuse, tuumamaterjalialaste kaitsemeetmete ja dekomissioneerimise valdkonnas pädevate reguleerivate asutustega, et vältida dubleerimist.
- (20) [Välistegevusega seotud osa järjepideva rakendamise tagamiseks tuleks instrumendi väliskomponendi suhtes kohaldada määruses (EU) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] sätestatud norme ja menetlusi, kui need on asjakohased, ning käesoleva määruse kohastes rakendussätetes tuleks osutada nimetatud määrusega ette nähtud sätetele.]
- (21) Instrumendi väliskomponendi puhul peaksid käesolevas määruses osutatud ühe- või mitmeaastased tegevuskavad ja meetmed olema tööprogrammid määruse (EL, Euratom) 2024/2509 tähenduses. Iga-aastased või mitmeaastased tegevuskavad peaksid koosnema ühte dokumenti koondatud meetmete kogumitest.
- (22) Instrumendi väliskomponendi tegevuskavad tuleks vastu võtta igal aastal, välja arvatud juhul, kui mitmeaastaste kavade vastuvõtmise tegevuse laad ja eesmärgid seda õigustavad.
- (23) Komisjon peaks vastu võtma mitmeaastased sihtprogrammid, mis on kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] 1. peatükis osutatud mitmeaastaste sihtprogrammidega ja täiendavad neid.

- (24) Instrumendi väliskomponendi rakendamise üldise poliitikaraamistiku moodustavad instrumendi assotsieerimislepingud, partnerlus- ja koostöölepingud, mitmepoolsed kokkulepped, tuumaalased koostöölepingud, vastastikuse mõistmise memorandumid, aluslepingud, konventsioonid ja muud kokkulepped, millega luuakse suhted ühenduse ja tema partnerriikide vahel, samuti Euroopa Ülemkogu ja nõukogu järeldused, tippkohtumiste deklaratsioonid, kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega vastu võetud järeldused, komisjoni teatised ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatised. Partnerriikide instrumendi väliskomponendis osalemise üle otsustamisel järgitakse nõukogu ja komisjoni vastavaid õigusi, mis tulenevad Euratomi asutamislepingu artiklist 101.
- (25) Instrumendi väliskomponendist võib rahastada meetmeid mis tahes partnerriigis käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide alusel ja kooskõlas asjakohaste lepingutega, mis võimaldavad partnerriigil instrumendis osaleda. Eelistada tuleks ühinevate riikide, kandidaatriikide, potentsiaalsete kandidaatriikide ja Euroopa naabruspoliitika riikide isikuid ja üksusi.
- (26) Rahvusvaheline koostöö peaks põhinema IAEA ohutusstandardites sätestatud ohutuse aluspõhimõtetel, võttes vajaduse korral arvesse ka piiriülest keskkonnamõju, ilma et see mõjutaks negatiivselt instrumendi raames tehtavat koostööd ja abi rakendamist.

- (27) Selleks et saavutada määruse eesmärgid, võib erandkorras jätkata instrumendi kohast koostööd partnerriikidega, kes ei suuda täita rahvusvaheliste instrumentide osaliseks saamise kriteeriume, eelkõige juhul, kui sellise osalemise suhtes kohaldatakse ÜRO või muude asjakohaste mitmepoolsete lepingute raames omariikluse, liikmesuse või tunnustamisega seotud tingimusi või kui selliste rahvusvaheliste instrumentidega ühinemise menetlus on pooleli.
- (28) Võttes arvesse jätkuvat vajadust suurendada tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise ohutust partnerriikides ning võttes arvesse käimasolevaid ja tulevase arenguid selles valdkonnas, tuleks instrumendiga edendada kõrgeimat tuumaohutuse ja kiirguskaitse taset, toetada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist ning tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete tõhusat ja tulemuslikku kohaldamist partnerriikides. See peaks muu hulgas hõlmama radioloogiliselt saastunud varasemate rajatiste saneerimist, regulatiivse suutlikkuse ja sellega seotud suutlikkuse suurendamist, et tagada tuumaohutus ja kiirguskaitse praegustes rakendustes ja tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise tulevastes arengutes, samuti kiirguskaitset uutes meditsiinirakendustes, mis hõlmavad ioniseerivat kiirgust.

- (29) [Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu kahjustab Ukraina taristut, sealhulgas riigi tuumarajatisi, nagu näitas 14. veebruari 2025. aasta droonirünnak Tšornobõli uuele ohutuskattele. Seoses liidu toetusega Ukrainaga seotud vajadustele tuumaohutuse valdkonnas võib nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artiklis 6 osutatud Ukraina reservist kasutusele võetud assigneeringuid teha kättesaadavaks instrumendi väliskomponendi raames tagastamatu toetuse, rahastamisvahendite ja eelarvelise tagatise eraldistena antava toetuse jaoks. Käesoleva määrusega loodava instrumendi väliskomponendi raames Ukrainale nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel laenudena antavat toetust tuleks anda nõukogu otsusega 77/270/Euratom kehtestatud summa ja „Globaalse Euroopa“ määruse artikli 6 lõike 2 teises lõigus osutatud ülemmäära piires. Kui neid laene antakse Ukrainale kui suveräänsele riigile, tuleks need hõlmata nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artikli 2 lõike 3 teise lõigu kohaselt antud tagatisega. Sellest tulenevalt on asjakohane näha ette erand määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 214 lõikest 1 ja mitte kehtestada nende Ukrainale antavate laenude suhtes eraldiste määra, nagu on sätestatud „Globaalse Euroopa“ määruse artikli 24 lõike 3 viimases lõigus.]
- (30) [Järjepidevuse tagamiseks tuleks instrumendi väliskomponendi eelarvelist tagatist ja rahastamisvahendeid, sealhulgas kombineerituna tagastamatu toetusega segarahastamistoimingute puhul, rakendada kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] alusel kohaldatavate normidega selliste lepingute kaudu, mis sõlmitakse seda liiki toetuse jaoks programmi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi kohaselt.]

- (31) [Kui instrumendi raames antakse väliskomponendi puhul liidu toetust eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas kombineerituna tagastamatu toetusega segarahastamistoimingute puhul, tuleb seda anda üksnes instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi kaudu kooskõlas „Globaalse Euroopa“ rakendamismehhanismi suhtes kohaldatavate normidega.]
- (32) Edukaks tuumaohutusalaselt koostööks peetakse vajalikuks tihedat koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, kelle eesmärgid on sarnased instrumendi eesmärkidega, nagu on osutatud Euratomi asutamislepingu II jaotise 10. peatükis, eelkõige Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga (IAEA).
- (33) Olemasolevate vahendite kõige tõhusamaks kasutamiseks tuleks tagada liidu välistegevuse rahastute sidusus ja täiendavus ning koostoime liidu muude poliitikameetmete ja programmidega. Ühise eesmärgi saavutamiseks rakendatavate kombineeritud sekkumiste võimalikult suure mõju huvides peaks käesolev määrus võimaldama kombineerida rahastamist ühenduse ja liidu muude programmidega, tingimusel et toetusest ei kaeta samu kulusid.

- (34) Eelmine määruse (Euratom) 2021/100 kohane rahastamiskava näitas, et teadmiste kogumine ja levitamine annab täiendavat ühenduse lisaväärtust. Euratomi asutamislepingu artikli 8 ja nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom¹⁷ artikli 7 kohaselt vastutab Teadusuuringute Ühiskeskus oma varasemate tuumaalaste kohustuste täitmise ja suletud tuumarajatiste dekomissioneerimise eest, järgides vastavaid riigisiseseid õigusakte. Seetõttu käivitati 1999. aastal teatisega¹⁸ Euroopa Parlamendile ja nõukogule Teadusuuringute Ühiskeskuse tuumarajatiste dekomissioneerimise ja tuumajäätmete käitlemise programm ning alates sellest ajast on komisjon regulaarselt esitanud ajakohastatud teavet programmi¹⁹ edenemise kohta.
- (35) Komisjon on jõudnud järeldusele, et parim võimalus nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom artikli 5 lõike 1 punktis f ja artiklis 7 sätestatud nõuete täitmiseks on järgida dekomissioneerimist ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist ühendavat strateegiat ning samal ajal algetada Teadusuuringute Ühiskeskuse ja asukohaliikmesriikide vahel vabatahtlikud arutelud dekomissioneerimise ja kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud vastutuse võimaliku üleandmise üle, kui komisjoni ja asukohaliikmesriigi vahel on sõlmitud vastastikused kokkulepped. Teadusuuringute Ühiskeskus peaks tagama ja säilitama piisavad vahendid, et täita oma kohustused seoses dekomissioneerimise ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemisega.

¹⁷ Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/70/oj>).

¹⁸ Komisjoni 17. märtsi 1999. aasta teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule vananenud tuumarajatiste dekomissioneerimise ja tuumajäätmete käitlemise kohta: Euratomi asutamislepingu alusel Teadusuuringute Ühiskeskuses läbi viidud tuumaalasest tegevusest tulenevad varasemad kohustused (COM (1999) 114 final).

¹⁹ SEC(2004) 624, COM(2008) 903 ja COM(2013) 734.

- (36) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisolulitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁰.
- (37) Komisjon peaks viivitamata vastu võtma kohaldatavad rakendusaktid, et kehtestada ja muuta instrumendi väliskomponendi raames iga- või mitmeaastaseid tegevuskavasid ja meetmeid, kui seda nõuavad tungivad põhjused nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, mis on seotud ühenduse kiire reageerimise vajadusega.
- (38) Kooskõlas nõukogu otsuse 2010/427/EL artikliga 9 tagab kõrge esindaja komisjoni asepresidendina liidu välistegevuse üldise poliitilise koordineerimise, tagades käesolevas õigusaktis sätestatud instrumendi rakendamise abil selle ühtsuse, järjepidevuse ja tõhususe.
- (39) Viited nõukogu otsuses 2010/427/EL²¹ osutatud välisabi rahastamisvahenditele tuleks lugeda viideteks käesolevale määrusele ja selles osutatud määrustele. Komisjon peaks tagama, et käesolevat määrust rakendatakse kooskõlas kõnealuses otsuses Euroopa välisteenistuse jaoks ette nähtud rolliga.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisolulituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

²¹ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj>).

- (40) Selleks, et tagada asjaomastes poliitikavaldkondades toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamise alustamist mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 algusest, tuleks käesolevat määrust kohaldada alates 1. jaanuarist 2028.
- (41) Euroopa Liidu lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 lõike 2 alusel vastu võetud ELi piiravate meetmete raames ei tohi rahalisi vahendeid ega majandusressursse teha otse ega kaudselt kättesaadavaks kindlaks määratud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele või nende kasuks. Seepärast ei tohiks selliseid füüsilisi või juriidilisi isikuid, üksusi või asutusi ega nende omandis või kontrolli all olevaid juriidilisi isikuid, üksusi või asutusi toetada.
- (42) Seetõttu tuleks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument (edaspidi „instrument“) [ajavahemikuks 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034].
2. Selles sätestatakse instrumendi eesmärgid, esialgne eelarve [ajavahemikuks 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034], liidupoolse rahastamise vormid ja instrumendi raames toimuva rahastamise reeglid. Selles käsitletakse ka instrumendi mõlema komponendi – väliskomponendi ja sisekomponendi – eripära.

Instrumendi eesmärgid

1. Instrumendi väliskomponendi üldeesmärk on aidata kaasa kõrgetasemelisele tuumaohutusele, kiirguskaitsele, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutule käitlemisele, dekomissioneerimisele ning tuumamaterjali tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete rakendamisele partnerriikides, täiendades määrust (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] ja tuginedes ühenduses toimuvale tegevusele, sealhulgas asjakohasele Euratomi reguleerivale raamistikule.

Käesolevas määruses kasutatakse mõistet „partnerriik“ määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 2 punktis 10 määratletud tähenduses.
2. Instrumendi sisekomponendi üldeesmärk on toetada komisjoni tuumarajatiste dekomissioneerimist Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) tegevuskohtades kooskõlas vastavates dekomissioneerimiskavades kindlaks määratud vajadustega ning sellega seoses käidelda ohutult kasutatud tuumkütust, tuumamaterjali ja radioaktiivseid jäätmeid. Lisaks toetatakse instrumendist tuumarajatiste demonteerimise ja dekomissioneerimise protsessist ja sellest tulenevate radioaktiivsete jäätmete käitlemisest saadavate kogemuste, oskusteabe, parimate tavade ja teadmiste jagamist, mida jagatakse struktureeritud viisil ühenduse sidusrühmadega.

3. Instrumendi väliskomponendi erieesmärgid on järgmised:

- a) edendada tõhusat tuumaohutus- ja kiirguskaitsekultuuri ning kõrgeimate tuumaohutuse ja kiirguskaitse standardite rakendamist, sealhulgas ohutuse jaoks asjakohase tarnekindluse, hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise, suutlikkuse arendamise ja partnerriikide ametiasutuste otsustusprotsesside läbipaistvuse osas;
- b) toetada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikku ja ohutut käitlemist ning endiste tuumaobjektide ja -rajatiste dekomissioneerimist ja saneerimist partnerriikides;
- c) tugevdada tuumamaterjali suhtes kehtestatud tõhusaid ja tulemuslikke kaitsemeetmeid partnerriikides.

Väliskomponendi meetmetes seatakse prioriteediks tõhusa ja sõltumatu regulatiivse kontrolli ja suutlikkuse arendamise meetmete tugevdamine partnerriikides, sealhulgas toetades pädevaid reguleerivaid asutusi ja vajaduse korral nende määratud tehnilise toe organisatsioone.

4. Instrumendi sisekomponendi erieesmärgid on järgmised:

- a) toetada dekomissioneerimiskava ja viia kooskõlas asukohaliikmesriigi õigusega ellu meetmeid komisjoni tuumarajatiste demonteerimiseks ja saastest puhastamiseks Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades ja seonduvate radioaktiivsete jäätmete ohutuks käitlemiseks ning vajaduse korral valmistada ette sellega seotud tuumaalaste kohustuste võimalik üleandmine Teadusuuringute Ühiskeskuselt asukohaliikmesriigile;
- b) Teadusuuringute Ühiskeskuse puhul arendada sidemeid ja teabevahetust liidu sidusrühmade, sealhulgas reguleerivate asutuste, tööstuse ja koolitusasutuste vahel tuumarajatiste dekomissioneerimise valdkonnas, et tagada teadmiste, parimate tavade ja saadud õppetundide süstemaatiline levitamine ja kogemuste jagamine kõikides asjakohastes valdkondades, nagu reguleerimine ja koolitus, ning arendada võimalikku liidu koostoiimet.

Esimese lõigu punktis a osutatud vastutuse üleandmine on asukohaliikmesriigile vabatahtlik ning üleandmine toimub komisjoni ja asukohaliikmesriigi vahel sõlmitud kahepoolse kokkuleppe alusel. Selles kahepoolses kokkuleppes nähakse ette, et kõik Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades asuvate komisjoni tuumarajatiste dekomissioneerimise ja sellega seotud radioaktiivsete jäätmete ladustamise kulud kannab ühendus ning et see tegevus on täielikult kooskõlas direktiiviga 2011/70/Euratom. Komisjoni ja asukohaliikmesriigi vahelised vabatahtlikud arutelud esimese lõigu punktis a osutatud vastutuse võimaliku ülekandmise üle võib alata hiljemalt kahe aasta jooksul alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast.

[Artikkel 3

Eelarve

1. Instrumendi rakendamise esialgne rahastamispakett ajavahemikuks 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034 on 966 000 000 eurot jooksevhindades.
2. Lisaks võib vajaduse korral kasutada määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 6 lõike 2 alusel Ukraina reservist kooskõlas määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artikliga 6 kasutusele võetud rahalisi vahendeid, et anda Ukrainale käesoleva määruse alusel liidu toetust.
3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2034. aastat, et katta vajalikud kulud ja hallata meetmeid, mida ei ole instrumendi kehtivusaja lõpuks veel lõpule viidud.
4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahastamispaketti, artiklis 2 osutatud rahalisi vahendeid ning artiklis 3 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka instrumendi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide arendamiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sh liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, nähtavuse suurendamiseks ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon instrumendi haldamisel kannab.

5. Instrumendi väliskomponendi puhul kohaldatakse käesoleva määruse rakendamisel määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artiklis 22 sätestatud norme ja menetlusi, mis käsitlevad ülekandmisi käesolevast instrumendist või selle eelkäijatest rahastatavatest rahastamisvahenditest, iga-aastaseid osamakseid, tagasimakseid, tulusid ja sissenõudmisi ning instrumendist või selle eelkäijatest eraldatud eelarveliste tagatiste ja laenude ülejääke.

Artikkel 4

Täiendavad vahendid

Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, partnerriigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud kolmandad isikud võivad instrumenti täiendavalt rahaliselt või mitterahaliselt toetada. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punktide a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Instrumenti rakendatakse koostöös teiste ühenduse ja liidu programmidega. Toetust võib saada ka meede, mis on saanud ühenduse ja liidu toetust mõnest teisest programmist. Vastava rahalise toetuse suhtes kohaldatakse liidu asjaomase programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võib kohaldada ühtseid reegleid ja võtta ühe juriidilise kohustuse. Kui liidu rahaline toetus põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt vastavalt toetuse tingimustele.
2. Instrumendi raames võib väljavalimismenetlusi korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, partnerriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude kolmandate isikutega (edaspidi „ühise väljavalimismenetluse partner“), tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Selliste menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid reegleid ja nendega kaasneb üksainus juriidiline kohustus. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha instrumendi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga [4] või delegeerida väljavalimismenetluse rakendamise partneritele, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Ühise väljavalimismenetluse partnerite esindajad võivad kuuluda ka määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikes 3 osutatud hindamiskomisjoni.

Liidu rahastuse rakendamine ja vormid

1. Instrumenti rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.
2. Liidu rahastust võib anda mis tahes kujul kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, eelkõige sihttoetuste, auhindade, hangete, mitterahaliste annetuste, eelarveliste tagatiste, rahastamisvahendite ja segarahastamistoimingute kaudu.

II PEATÜKK

INSTRUMENDI ERI KOMPONENTIDE RAKENDAMINE

1. JAOTIS. INSTRUMENDI VÄLISKOMPONENDI RAKENDAMISE ERISÄTTED

Artikkel 7

Poliitikaraamistik

Instrumendi rakendamise üldise poliitikaraamistiku moodustavad poliitikasuunad, mis on kindlaks määratud assotsieerimislepingutes, partnerlus- ja koostöölepingutes, sh tuumaalase koostöö lepingutes, mitmepoolsetes kokkulepetes, õiguslikult mittesiduvates lepetes nagu vastastikuse mõistmise memorandumid, lepingutes, konventsioonides, deklaratsioonides ja muudes kokkulepetes, millega luuakse suhted liidu ja/või ühenduse ja partnerriikide vahel, samuti Euroopa Ülemkogu ja nõukogu järel dustes, tippkohtumiste deklaratsioonides, kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega vastu võetud järel dustes, strateegiates, komisjoni teatistes ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatistes.

Rakendamine ja rahastamiskõlblikkus kooskõlas instrumendiga „Globaalne Euroopa“

1. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, rakendatakse instrumendi väliskomponendi liidupoolset rahastamist kooskõlas käesoleva määrusega, määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 ning vajaduse korral määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] II jaotise II ja III peatükiga, välja arvatud kõnealuse määruse artikkel 19, artikli 20 lõiked 2 ja 3 ning artikkel 26. Määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 20 lõigetes 1 ja 4–12 sätestatud rahastamiskõlblikkuse norme kohaldatakse kõigi väliskomponendi raames rahastatavate meetmete suhtes.
2. [Kui liidu toetust antakse eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames, antakse seda üksnes instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi kaudu ning seda rakendatakse kooskõlas instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi suhtes kohaldatavate normidega instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi raames seda liiki toetuse andmiseks sõlmitud lepingute alusel.]
3. [Eelarvelise tagatisena antakse liidu toetust instrumendi „Globaalne Euroopa“ määrusega kehtestatud eelarvelise tagatise maksimumsumma piires.]
4. [Kui instrumendi raames kasutatakse instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi, nähakse ette eraldised eelarvelise tagatise jaoks ja rahastamisvahendite rahastamine, sealhulgas juhul, kui rahastamist kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames.]

Euratomis laenud

1. [Liidu toetust Ukrainale nõukogu otsuse 77/270/Euratom kohaste laenudena antakse määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 6 lõike 2 teises lõigus osutatud maksimumsumma piires. Nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel Ukrainale antavate laenude suhtes kohaldatakse määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 24 lõike 3 viimase lõigu sätteid.]
2. Nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel Armeeniale laenudena antava liidu toetuse eraldiste määr on määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artiklis 24 sätestatud eraldiste määr.

Mitmeaastased sihtprogrammid

1. Instrumendi väliskomponenti rakendatakse mitmeaastaste sihtprogrammide kaudu, mis võetakse vastu rakendusaktidega kooskõlas artikli 17 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Sellised mitmeaastased sihtprogrammid:
 - a) lähtuvad eesmärgist luua ühenduse ning asjaomase partnerriigi või piirkonna koostööks sidus raamistik viisil, mis on kooskõlas käesoleva määruse reguleerimiseseme ja kohaldamisalaga ning ühenduse eesmärkide, põhimõtete ja poliitikaga ning mis tugineb käesoleva määruse artiklis 7 osutatud poliitikaraamistikule;
 - b) moodustavad instrumendist lähtuva tuumaohutuslase koostöö üldise aluse ning määravad kindlaks ühenduse eesmärgid koostöö tegemisel, võttes arvesse asjaomaste riikide vajadusi, ühenduse prioriteete, rahvusvahelist olukorda ja asjaomaste partnerriikide meetmeid;
 - c) näitavad punktis b osutatud koostöö lisaväärtust ja seda, kuidas vältida kattuvust muude programmide ja algatustega, eelkõige sarnaste eesmärkidega rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste peamiste rahastajate programmide ja algatustega;
 - d) kehtestavad liidu rahastamiseks valitud geograafilised ja poliitilised prioriteedid, erieesmärgid ning vajaduse korral soovituslikud rahaeraldised ja rakendusmeetodid;

- e) põhinevad partnerriikide või -piirkondadega peetaval dialoogil, millesse on kaasatud asjaomased sidusrühmad, eelkõige valitsusasutused ja reguleerivad asutused ning nende määratud organisatsioonid, ja vajaduse korral konsultatsioonidel komisjoni otsusega 2007/530/Euratom²² loodud tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa töörühmaga (ENSREG).
2. Mitmeaastased sihtprogrammid võib vajaduse korral läbi vaadata, kui see on vajalik nende tulemuslikuks rakendamiseks, eelkõige juhul, kui artiklis 7 osutatud poliitikaraamistikus tehakse märkimisväärsed muudatusi või kui on tekkinud kriisi- või kriisijärgne olukord. Artikli 17 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlust kohaldatakse ka mitmeaastaste sihtprogrammide muudatuste suhtes.

Artikkel 11

Tegevuskavade ja meetmete vastuvõtmine

1. Komisjon võtab instrumendi väliskomponendi raames vastu iga-aastased tegevuskavad. Komisjon võib mitmeaastaseid tegevuskavasid siiski vastu võtta juhul, kui tegevuse laad ja eesmärgid seda õigustavad.
2. Instrumendi väliskomponendi ühe- või mitmeaastased tegevuskavad ja meetmed on tööprogrammid määruse (EL, Euratom) 2024/2509 tähenduses. Tegevuskavades ja meetmetes võetakse arvesse konkreetset konteksti ja iga meetme puhul täpsustatakse määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 18 lõikes 1 sätestatud elemente.

²² Komisjoni 17. juuli 2007. aasta otsus 2007/530/Euratom, millega moodustatakse tuumaohutuse ja tuumajäätmete käitlemise kõrgetasemeline Euroopa töörühm (ELT L 195, 27.7.2007, lk 44, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2007/530/oj>).

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud tegevuskavad ja meetmed võtab vastu komisjon rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
4. Lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse järgimine ei ole nõutav järgmistel juhtudel:
- a) erimeetmed ja toetusmeetmed, mille liidupoolne rahastamine ei ületa viit miljonit eurot;
 - b) tehnilised muudatused, eeldusel et need ei mõjuta märkimisväärselt asjaomase tegevuskava või meetme eesmärke, sh näiteks järgmised muudatused:
 - i) rakendusmeetodi muutmine;
 - ii) vahendite ümberjaotamine tegevuskavas sisalduvate meetmete vahel;
 - iii) tegevuskavade ja meetmete eelarve suurendamine kuni 20 % võrra vastavast eelarvest ning mis ei ületa viit miljonit eurot.

Kui käesoleva lõike alusel võetakse erimeetmeid ja toetusmeetmeid või tehakse tehnilisi muudatusi, teavitatakse sellest artikli 17 lõikes 1 osutatud komitee kaudu liikmesriike ühe kuu jooksul alates meetmete vastuvõtmisest. Nendest teatatakse ka Euroopa Parlamendile.

5. Nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, kui on vajalik ühenduse kiire reageerimine, võtab komisjon vastu käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud tegevuskavad või meetmed või muudab neid, kasutades selleks viivitamata kohaldatavaid rakendusakte, kooskõlas artikli 17 lõikes 3 osutatud menetlusega.

Rahvusvahelise koostöö kriteeriumid

1. Instrumendi väliskomponendist võib rahastada meetmeid partnerriikides käesolevas artiklis sätestatud kriteeriumide alusel.
2. Koostöö aluseks on partnerriigi ja ühenduse ühine arusaam või vastastikune kokkulepe.
3. Partnerriigid, kes soovivad teha ühendusega koostööd tuumamaterjali alaste kaitsemeetmete valdkonnas, on tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu osalised ja on sõlminud IAEAga üldiste kaitsemeetmete lepingu või kehtestanud IAEAga lisaprotokolli.
4. Partnerriigid, kes soovivad teha ühendusega koostööd tuumaohutuse valdkonnas, peavad olema tuumaohutuse konventsiooni ning kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni või muude asjaomaste konventsioonide osalised või olema astunud samme, mis demonstreerivad nende kindlat kavatsust liituda nimetatud konventsioonidega.

5. Partnerriikidel, kes soovivad teha ühendusega koostööd hädaolukorraks valmisoleku ja sellele reageerimise, kiirguskaitse või radioaktiivsete jäätmete käitlemise valdkonnas ning kes ei ole lõigetes 3 ja 4 osutatud rahvusvaheliste instrumentide osalised, ei tohi nende territooriumil olla tuumarajatisi.
6. Koostöö partnerriikidega, kes ei ole lõigetes 3 ja 4 osutatud rahvusvaheliste instrumentide osalised ja kelle territooriumil ei ole tuumarajatisi, saab toimuda üksnes asjaomase partnerriigi otsese taotluse korral ning piirdub nende taotletud toetusega tuumaavarii või kiirgusliku avariolukorra korral, nagu on osutatud tuumaavariist operatiivse teatamise konventsioonis ja tuumaavarii või kiirgusliku avariolukorra puhul abi andmise konventsioonis.
7. Selleks et saavutada artikli 2 lõikes 3 sätestatud eesmärgid, võib erandkorras jätkata käesoleva instrumendi kohast koostööd partnerriikidega, kes ei suuda täita lõigetes 3 ja 4 osutatud rahvusvaheliste instrumentide osaliseks saamise kriteeriume, eelkõige juhul, kui sellise osalemise suhtes kohaldatakse ÜRO või muude asjakohaste mitmepoolsete lepingute raames omariikluse, liikmesuse või tunnustamisega seotud tingimusi või kui selliste rahvusvaheliste instrumentidega ühinemise menetlus on pooleli.
8. Instrumendi koostööeesmärkide täitmise ja selle üle seire tagamiseks peab asjaomane partnerriik nõustuma võetud meetmete hindamisega. Hindamine peab võimaldama jälgida eesmärkide järgimist ja kontrollida nende täitmist ning see on ühenduse rahalise toetuse jätkuva maksmise eeltingimus.

9. Käesoleva instrumendi alusel partnerriikidega tehtavas koostöös võetakse vajaduse korral arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid ja meetodeid, mis on seotud partnerriikide tuumarajatistest tuleneda võiva võimaliku piiriülese keskkonnamõjuga, sealhulgas neid, mis on seotud tavapärase tegevuse ja avariistsenaariumidega. Liikmesriik, keda partnerriigi tuumarajatiste võimalik piiriülene mõju tõenäoliselt otseselt mõjutab, võib taotleda, et komisjon teeks partnerriigiga koostööd asjakohase teabe saamiseks.
10. Partnerriikide tuumaelektrijaamade käitajad võivad saada toetust erakorralistel, ajaliselt piiratud ja kohaspetsiifilistel juhtudel, sealhulgas tuumaohutusega seotud hädaolukordades, ENSREGi vastastikuse eksperdihinnangu saanud riski- ja ohutushinnangutest, sealhulgas stressitestidest ja temaatilistest vastastikustest eksperdihinnangutest tulenevate soovitude täitmise strateegia väljatöötamiseks, kriteeriumide ja kontseptsioonide väljatöötamiseks, mille eesmärk on saavutada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kõrgeimad standardid, vananenud tuumarajatiste ohutu dekomissioneerimise tagamise strateegiate väljatöötamiseks ning tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete kohaldamiseks, ning tuumaohutuslaste teadmiste haldamiseks ja koolituseks.

EUROOPA VÄLISTEENISTUS

Instrumendi väliskomponendi rakendamisel võetakse arvesse Euroopa välisteenistuse rolli, mis on sätestatud nõukogu otsuses 2010/427/EL, eelkõige selle artiklites 3 ja 9.

2. JAOTIS. INSTRUMENDI SISEKOMPONENDI RAKENDAMISE ERISÄTTED

Tööprogrammid

1. Instrumendi sisekomponenti rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammid võetakse vastu vastavalt komisjoni otsuse 96/282/Euratom artiklis 4 sätestatud korras.
2. Instrumendi sisekomponendi tööprogramm:
 - a) annab ülevaate mitmeaastase tööprogrammiga hõlmatud ajavahemikuks kavandatud tegevustest;
 - b) moodustab üldise aluse käesoleva määrusega hõlmatud tegevuste rakendamiseks ning põhineb kõrgeimatel tuumaohutusstandarditel ja ühenduse tuumaalaste kohustuste täitmise parimatel tavaladel.

Liidu rahastamise rakendamine ja vormid ning rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid instrumendi sisekomponendi rakendamiseks

Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, rakendatakse instrumendi sisekomponendi liidupoolset rahastamist kooskõlas käesoleva määrusega ja määrusega (EL, Euratom) 2024/2509.

Instrumendi sisekomponendi raames on liidu rahastamiseks kõlblikud ainult järgmised tegevused:

- a) suletud tuumarajatiste ohutu konserveerimine ja käitamine;
- b) vananenud või mittekasutuses olevate tuumarajatiste või mõlema demonteerimine;
- c) radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemine, sealhulgas kogumine, kirjeldamine, töötlemine, transport ja ladustamine;
- d) tuumamaterjali varude vähendamine Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades;
- e) radioaktiivsete jäätmete käitluskohtade arendamine ja ehitamine;
- (f) dekomissioneerimiskavade, tehniliste uuringute ja litsentsimistoimikute koostamine ja ajakohastamine;
- (g) välistoetus projektide kavandamisele, hindamisele ja juhtimisele;
- (h) operatiivabi, sealhulgas kiirguskaitse ning seadmete ja rajatiste hooldus;
- i) vabatahtlikud arutelud asukohaliikmesriikidega komisjoni tuumavastutuse võimalikuks üleandmiseks;
- (j) teabevahetus ja koostöö väliste sidusrühmadega;
- (k) tuumarajatiste dekomissioneerimise alaste teadmiste kogumine, loomine, hindamine ja levitamine, sealhulgas koolitustegevus;
- (l) mis tahes muu tegevus, millega toetatakse komisjoni tuumarajatiste dekomissioneerimist Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades ning tuumarajatiste dekomissioneerimist ja tuumajäätmete käitlemist, nagu on osutatud artiklis 2.

Teadmiste jagamine

1. Teadusuuringute Ühiskeskuse dekomissioneerimise ja jäätmekäitluse programmi ning määruse (EL) 202X/XXXX [Ignalina]²³ alusel loodud dekomissioneerimise abiprogrammi rakendamise käigus loodud teadmisi levitatakse ühenduse tasandil.
2. Lõikes 1 osutatud tegevuse elluviimiseks võetavaid meetmeid rahastatakse instrumendi raames. Teadmiste struktureerimist ja liikmesriikidele levitamist koordineerib Teadusuuringute Ühiskeskus.
3. Teadmiste levitamise protsessi käsitletakse ja see määratletakse artiklis 14 osutatud tööprogrammides.

²³ Nõukogu määrus (EL).../... [Ignalina], millega kehtestatakse Leedus asuva Ignalina tuumaelektrijaama dekomissioneerimise abiprogramm ajavahemikuks 2028–2034 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/101 (ELT,..., ELI: ...).

III PEATÜKK

RAKENDAMISVOLITUSED NING ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 17

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab instrumendi väliskomponendi komitee. See komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses ja see tuleb kokku vähemalt kord aastas.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.
4. Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui lihtenamus komitee liikmetest seda taotleb.

5. Vastavalt liidu sõlmitud rahvusvahelistele lepingutele võib partnerriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid kutsuda komitee koosolekutele vaatelejana osalema komitee töökorras sätestatud tingimustel, võttes arvesse liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda. Partnerriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad ei osale käesoleva määruse artiklites 8 ja 12 osutatud kõlblikkuskriteeriume käsitlevates aruteludes.
6. Liikmesriigid võivad taotleda kõigi muude instrumendi rakendamisega seotud küsimuste läbivaatamist.

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2028.

Artikkel 19

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta määruste (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kohaste asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni; nimetatud määrusi kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
2. Instrumendi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mida on vaja selleks, et tagada üleminek määrustelt (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 alusel vastu võetud meetmetelt instrumendile.

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja
